

Glas za veznikov

Leto II - Št. 338 Informacijski dnevnik A. I. S. Cena 4 lire

TRST, četrtek 25. julija 1946
UREDNIŠTVO: Via S. Felice 12 - Telefon št. 93354 in 94443
OGLASI: Cena za milimeter vialne (širina ena kolona): trgovski L. 27, mrtvaki L. 56 (osmrtnice L. 100), objave L. 20, finančni in pravni oglasi L. 45. V vsebini lista (tekstni oglasi) L. 45. Dveletni in večletni plačljivi v naprej. Oglase sprejema izključno: S.P.I. Società per la Pubblicità in Italia, Trst, ul. Silvio Pellico št. 4, tel. 94044. Cena posamezne številke L. 4 (zaostale L. 8). Rokopisov ne vračamo.

Peta atomska bomba

eksplodirala sinoči ob 23.45

AVSTRIJA ZAHTEVA PLEBISIT ZA JUŽNO TIROLSKO

Hamburg, 25. julija
Po vesteh angleškega tiska v Nemčiji je avstrijski kancler Leopold Figl javil, da bo avstrijska vlada poslala noto mirni konferenci s prošnjo, naj da avstrijskemu prebivalstvu Južne Tirolske pravico, da samo odloči o svoji usodi.

123 MRTVIH V JERUZALEMU

Jeruzalem, 25. julija
Vojaški zdravniki so preteklo noč izgubili vsako upanje, da bi lahko rešili koga izmed 123 ljudi, ki so pokopani pod ruševinami eksplozije, ki je bila pretekli ponedeljek v hotelu «Kralj David» v Jeruzalemu, t. j. pred 60 urami. Število mrtvih zaradi terorističnega napada bo znašalo 123. Našli so že 65 trupel.
Britanske čete, ki so dežale preteklo noč, so iskale trupla. Poročila danes zgodaj jutraj pravijo, da je prišlo do treh eksplozij na obalnem področju severno od Tel Aviva. Dopolnil britanske radijske postaje pravi, da do zdaj ne morejo razložiti povoda za to eksplozijo.

FILOFAŠISTI V EGIPTU

Kairo, 25. julija
Po vesteh iz Kaira je egiptovski policija med preiskavo na stanovanju skupine muslimanov, ki so jih aretirali po nedavnih terorističnih napadih proti vojakom, našla 30 ročnih bomb. V Aleksandriji so aretirali vsaj 20 mladeničev med 18 in 20 letom, kateri imajo za člane madžinske filofašistične egiptovske organizacije «Zelene srce». Ujeti so jih nekateri najprejtni egiptovski preiskovalni agenti, katerim je neki 18 letni mladenič odkril 6 timen moških, ki so po njegovem mnenju preteklo sredo izvršili atentat na klub angleških podčastnikov v Aleksandriji. Po aretaciji je teh 6 ljudi priznalo izvršeni napad. Hkrati so povedali imena 6 skrivenec, katere so tudi aretirali. Med preiskavo na stanovanju teh skrivenec so našli ročne bombe.

VERIZNIKE NA MADŽARSKEM BODO OBSOJALI NA SMRT

Budimpešta, 25. julija
V govoru v kraju Mikole je madžarski podpredsednik Matyas Rakosi, komunist, izjavil, kdor koli bo verizil z novim madžarskim denarjem (florint), bo obsojen na smrt z obojenjem. Florint bodo dali v promet 1. avgusta.

TITO V SPLITU

Beograd, 25. julija
Maršal Tito je prišel v Split.

Jugoslovansko zlato

TITOVA IZJAVA

London, 25. julija
Tovor zlatih palic v vrednosti 3 milijone sterlingov je na poti v Beograd z dvema letalom tipa «York», ki sta večer zapustila londonsko letališče. Menijo, da je to največji tovor zlata, ki so ga doslej prepeljali s civilnimi letali.
Angleška banka ima ta prevoz za popolnoma normalen, kar zdi pripad osebam, ki ne bivajo v Veliki Britaniji in so ukinili omejitev dviga zlatih palic tje oseb. Čeprav Angleška banka, kot vsaka druga, odlikanja odkriti osebo lastnika, je očitno, da zlato pripada jugoslovanski vladi, ker nobenemu drugemu v državi ne bi bilo dovoljeno posedovati tako velike količine zlata.
Londonaki politični krogi se zanimajo za prevoz zlata, v kolikor je zlato, kot domnevajo deponirala prvotno vlada kralja Petra in so ga zdaj poslali vladi kralja Tita. V neki izjavi, ki jo je podal pretekli ponedeljek v dalmatinskem mestu Dubrovnik in ki jo je nato prinesla uradna jugoslovanska poročevalska agencija «Tanjug», je Tito izjavil, da so jugoslovansko zlato v tujini vrnil. Zatrjuje, da je begunska vlada porabila 5 in pol milijona sterlingov od tega zlata za propagando proti narodni in za pomoč generalu Draži Mihajloviću, bivšemu četniškemu voditelju, ki so ga tudi pretekli teden, je Tito dejal, da je ta vsota iz-

700 m visok steber vode

„Arkansas“ potopljena, palme na otokih izruvane

NEW YORK, 25. julija — Admiral Blandy, poveljnik atomskih poizkusov na Bikinih je javil, da je bomba eksplozirala ob 21.45 (po Greenwichu) oz. ob 23.45 po tržaškem času.
Po drugih poročilih je nastalo takoj po eksploziji bombe strahotno bobnenje, ki je trajalo več sekund in so ga poslušali ameriški radijski poslušalci. Tudi tržaška radijska postaja je prenašala potek eksplozije.
Očividci so povedali, da so videli, kako se je na kraju eksplozije dvignil neizmeren steber vode, visok približno 700 metrov.
Z letelih trdnjav je bilo mogoče opazovati oblak pare in pen, ki se je dvignil neposredno po eksploziji v višino skoraj 300 m. Mnogine par in bele pene so opazovalcem popolnoma zadržale pogled na celotno mornarico v atolski laguni, sestavljeno iz 85 ladij.
Ko so se pene razredile, je bilo ugotoviti, da je križarka «Salt Lake City», ki je služila za cilj, se vedno na površini.
Takoj po tem, ko je mlad; znanstvenik Marshall Holloway sprožil bombo s premikom stizka na neki ladij, ki je bila izven bikinskih lagune, so je dvignil skoraj 3000 m v višino mogočen rumeno moder steber pare. Bil je popolnoma nerazglačen od običajne oblike oblaka, to je v obliki gobe, ki se je pokazala pri dosedanjih eksplozijah in je bil pri vznosujši širsi ter se je zadržal pri višini.
Deset tarčnih ladij je še vedno na površini, od katerih je ena, kot menijo, 29 tisoč tonska oklepna «Nevada».

Izjava admirala Blandyja

Tri in pol ure po eksploziji atomske bombe št. 5 v bikinskih vodah, je admiral W. H. P. Blandy, poveljnik atomske ekspedije, objavil: «Ni vzroka, da bi dvignili učinkovitosti atomske bombe».
Nastel je sledeče poškodovane ladije: bojna ladija Zdrženih držav «Arkansas» (26.100 tonska) je bila potopljena; izkrcavalna petrolejska ladija je bila potopljena; bencinska ladija potopljena; ameriška letalonosilka (27.000 tonska) je bila na gnjenju na desni bok; japonska bojna ladija «Nagato» (32.700 ton.) lahko nagnjena.
Poročal je, da so valovi bili tri metre visoki in da zakrili otok blizu Bikinov, toda ne sam Bikini; kazalo je na to, da ladijve polkusa ne bo moglo vstopiti v bikinski zaliv tako hitro, kot je bilo mogoče po eksploziji atomske bombe št. 4, ki je preteklo noč dejstvo lahko priploilo po nekaj urah.
Grmenje eksplozije je trajalo najmanj pol minute. Nato je planil v zrak ogromen steber vode, ki je pridobil na moč vsako sekundo in se dvigal kot da ne bi hotel nikdar nehati.
Pene in para so se dvigale in menjale, da je bil premer stebra na dnu okoli 640 metrov.
Laguna je izgubila, doplnik, ki je bil na krovu letede trdnjave, je videl, kako je v pari in dimu izgubila.
Ko je bila laguna spet vidna, so se spremenile vode v zelenkasto harvo. Nekateri opazovalci pravijo, da to lahko pomeni, da se je razcepilo dno v laguni.
Toda nad Pacifikom se ni dvignil ogromen zid vode, kot so to mnogi predvidevali. Samo do 3 metre visoki valovi so se zaganjali proti otokom okrog lagune.
Deset minut po eksploziji je radioaktivni oblak zafatnil vse področje. Po trideset ure se je razpršil in opazovalci so lahko skoraj razločevali ladije.

ANDERSONOVE IZJAVE O ATOMSKI BOMBI

Sir John Anderson, zakladnik koalicijske vlade, ki je bil med vojno važen udeleženec pri raziskavanjih, ki so dovedla do proizvodnje atomske bombe, je izjavil, da so dali za še stranjejša orožja, kot je atomska bomba, idejo raziskovalci kemistiki in biološki ved. Potem, ko je zatrdil, da so to novo orožje že preizkusili, je sir Anderson dejal, da so eksploziv raziskav iz časa vojne».

„NEMSKA IMOVINA“ V AVSTRIJI

Dunaj, 25. julija
Avstrijska vlada je dobila odgovor na sovjetsko noto z dne 16. julija o nemški imovini v vzhodni Avstriji. Zdi se, da odgovor zanika sovjetsko pojasnilo o nemški imovini v raznih točkah. V avstrijskih vladnih krogih poudarjajo zlasti ugovor proti vključitvi med nemško imovino tiste imovine, ki so jo Nemcem prodali Avstrijci, zavezniki in neutralski po priključitvi, tako tovarni, ki so jih zgradili z nemskim kapitalom, in izkoriščanja rudnikov, ki so jih pridobili po priključitvi. Avstrijci trdijo, da tako stališče neizogumno obremenjuje avstrijsko gospodarstvo.

ZAUPNICA KANADSKI VLADI

Ottawa, 25. julija
Spodnja zbornica je s 121 glasovi proti 50 odklonila nezupnični vladi, ki so jo predložili konservativci zaradi preračuna. Posebni odbor spodnje zbornice je nato začel preučevati preračun.

W. AVERELL HARRIMAN, ameriški veleposlanik v Veliki Britaniji

JUGOSLOVANSKO OPOSLANSTVO NA POTI V PARIZ

Beograd, 25. julija
Agencija Tanjug poroča, da je jugoslovansko oposlanstvo za mirovno konferenco odpotovalo s posebnim vlakom v Pariz. Iz Beograda so odpotovali sledeči delegati: podpredsednik predsedstva Moša Pijade, Dimitar Vlahov, predsednik zveznega sveta Vlada Simić, minister za zunanje zadeve Stanoje Simić, predsednik narodne skupščine Črne gore Miloš Rašević, minister za finance republike Bosne in Hercegovine Avdo Humo, podadmiral Srećko Manola in opomočeni poslanik Jozo Vilić.
Vodja oposlanstva, ministar za podpredsednik Edvard Kardelj, in člani oposlanstva ministe za industrijo Boris Kidrič, minister za pošte dr. Drgo Marušić, predsednik hrvaške vlade dr. Bakarić, minister za vojsko na Hrvaškem dr. Zlatan Srećec in mons. dr. Svetozar Rittig, se bodo pridružili oposlanstvu med potovanjem. Nekaj oposlancev je že v Parizu. Jugoslovansko oposlanstvo sestavlja skupno s tvevenci in tehničnim osebjem v celoti 136 članov.

POVISEK MEZD V FRANCIJI

Pariz, 25. julija
Francoska vlada je po 6 urni seji dovolila povisek mezd med francoskim delavcem, toda višine povisa do zdaj ni objavila. Ministrski predsednik Bidault je izjavil: «Vlada je sprejela sklep soglasno. Bavi se s številnimi ukrepi, ki jih mora preučiti do potankosti in ki jih bodo ministri uveljavili na svojo odgovornost».
Vveraj so v Marsellusu tisoči francoskih delavcev prekinili delo in izprijorili masovno demonstracijo za zahtevo Francoske delavske zveze po 25% povisku mezd.

TSALDARIS DOBIL ZAUPNICO

Politično nasilje na najvišji stopnji - 30 zločinov in 25 spopadov v enem tednu

ATENE, 25. julija — Ministrski predsednik Tsaldaris je po vrnitvi v Atene poročal vladi o razgovorih v Londonu in Parizu. Brzojavka iz Aten javlja, da se bo Tsaldaris sestel z voditelji opozicije, da bo razpravljal o morebitni razširitvi vlade in o imenovanju zastopnikov za mirovno konferenco ter tudi o nadzorstvu nad plebiscitom o

BOJI NA PODROČJU NANKINGA

Nanking, 25. julija
Boji v velikem obsegu divjajo v bližini Nankinga zaradi odločitve osrednje vlade, da vrže v boj nove sile s polkousom, da bi ustavila napredovanje komunističnih sil s severa.
Bojne ladije križarijo v vodah vzhodno od Nankinga, medtem ko južno od Jiangcja obhodnice čet osrednje vlade zaustavljajo komunistične sile, ki so se skušale izkrcati v bližini Kijangcja, oporiške med Nankingom in Sanghajem. Po poročilu osrednje vlade naj bi bilo 3000 komunistov ubitih na severnem obrežju Jiangcja.
Iz drugih poročil je nasprotno razvidno, da so komunistične sile pregnale številne polke osrednje vlade.
Po poročilu poročevalca osrednje vlade pošiljajo komuniste čete, orožje in motorizirane enice iz Mandurciji proti položoku Osrenu in preko ožine Pohaj pod zaščito sto letal in obalnih straž proti pristanišču Cefu.

ZAPOSILITEV BEGUNCEV

London, 25. julija
Ministrstvo za delo je javilo, da so v teku pogajanja za prevoz v Veliko Britanijo 1.000 žensk iz baltskih držav in begunskih tabornic na britanskem zasedenem področju Nemčije, da jih bodo zaposlili kot službenice v tiskarnah, knjižnicah in drugih ustanovah. Večina pomoči tem ženskam, ki po večini prihajajo iz Litve, Latvije in Estonije, namerava nadrt oljasti veliki pomanjkanje osebja v britanskih bolnišnicah.

NEMIRI V BOLIVIJI

Baje je izbruhnila nova revolucija - Komentar škotskega lista o Boliviji

SANTIAGO (Čile), 25. julija — Po vesteh, ki jih je dobilo škotsko znanje ministrstvo od svojega veleposlanstva v Boliviji, je v La Paz izbruhnila nova revolucija. Po teh vesteh naj bi jo zaželi delavci in vojniki, ki so se sodelovali pri prejšnji revoluciji, ki jo so zaključili z umorom predsednika Villaroela in nekaj njegovih ministrov.
Njihova trupla, ki so jih obesili na svetilnik trga Murillo, so odstranili na zahtevo čilskega veleposlanika Oswalda V.ala in odpravnika poslov Svete stolice.

Po vesteh iz mesta Arica (Čile) so v La Paz med pogrebom bivšega predsednika republike Gueberta Villaroela nastali spopadi, v katerih so ubili tri osebe in jih težko ranili 10. S civilnim diskriminacijo so odleteli iz Santiaga v Arico, od koder bodo nadaljevali pot v Bolivijo, nekateri bolivijski politični pregnanci. Med njimi sta major Humberto Illanes, univerzitetni profesor, in Armando Rengal, voditelj levičarske revolucionarne stranke.

Ko komentira trenutni položaj v Boliviji, poudarja škotski list «Glasgow Herald» znanostno, da zavezniški niso hoteli priznati vlade pokojnega predsednika Villaroela in dejstvo, da ni njegov režim storil ničesar, da bi razpršil sum zaveznikov v začetku 1944.
«Pokojni predsednik — piše časopis — je prišel na oblast sele na koncu leta 1943 po državnem udaru, ki ga je organiziralo ta-

ZAKAJ SO ZAPRLI SOCIALISTA LOEWENTHALA

Berlin, 25. julija
Med zasledovanjem podpoveljnikov zasedbenih področij v Nemčiji, ki je bilo v Berlinu, so zastavili vprašanje o nedarni aretaciji občinskega uradnika v Berlinu Loewenthala, voditelja berlinske socialdemokratske stranke, ki so jo izvršile sovjetske oblasti. Sovjetski podpoveljnik polkownik Zirnau je izjavil, da so Loewenthala aretirali, ker je polkownik zbežati iz Berlina iz strahu, da bi odkril njegovo kriminalno delavnost. Dodal je, da se nekateri priče priče, da je bil Loewenthal član Gestapa ter da je izročil policiji 120 antižidovstov, katere so povečini ubili v plinskih celicah. Nekateri člani socialdemokratske stranke, Loewenthali prijatelji, so znikali obtožbe proti njemu ter izjavili, da je pade v nemilost pri Sovjetih. Iste tedaj, ko se je v pri združitvi socialdemokratske in komunistične stranke.

AMERIŠKI PROTEST JUGOSLAVIJI

Washington, 25. julija
Ameriško zunanje ministrstvo je izdalo, da krajnje oblasti v Jugoslaviji ovirajo osebam, ki izjavljajo, da imajo ameriško državljanstvo, da se predstavijo na ameriškem veleposlanstvu v Beogradu in da se nekaterim vzeli osebne dokumente. Nekaterim izmed teh oseb, ki so bile zaprte v koncentracijskih taboriščih, so grozili z deportacijo za neznan usodno.

Za zaščito ameriških državljanov v Jugoslaviji je ministrstvo enojno prosilo, da osebe, katerim je znana navzočnost teh državljanov v tej državi, takoj navežejo stike po pošti z ministrstvom.
Poročevalce zunanje ministrstva je dejal, da je ameriško veleposlanstvo v Beogradu ponovno naredilo korake pri jugoslovanskem zunanjem ministrstvu in brez uspeha skušalo pospešiti uradovanje krajevnih oblasti. Na ta način niso dali nobenega dovoljenja za izhod. Dejal je, da je mogoče, da je 500 do 2500 ameriških državljanov interniranih pri tem vprašanju čeprav ni mogoča ocenitev.

Razložil je, da Zdržene države niso imele zastopnikov v Jugoslaviji od časa nemške vdora do njene osvoboditve. V tem času niso bile na razpolago prevozna sredstva za evakuacijo in stiki so bili težki. V zadnjih mesecih se je nekaterim posredilo, da so odpotovali na ladjah ustanove UNRRA.

AMERIKA NE BO IZDALA TAJNOSTI ATOMSKE BOMBE

London, 25. julija
Ameriški delegat pri komisiji Zdrženih narodov za atomsko silo John Hancock je izjavil v zavodu narodnega odbora za informacije o atomski sili v Washingtonu, da Zdržene države ne bodo izdale niti tajnosti atomske sile, ki jih imajo, dokler ne bo vstopil v dejavnost na svetovnih tleh.

KONČNI IZIDI VOLITEV V TURCIJI

Carigrad, 25. julija
Končne izide splošnih volitev, ki so bile preteklo nedeljo, so objavili in so sledeči: ljudska republikanska stranka (vladna stranka) 395, demokratska stranka (glavna opozicijska stranka) 66, neodvisni 4 poslanev.

PALESTINSKA FEDERACIJA

London, 25. julija
Po vesteh diplomatskega uradnika liberalne lista «News Chronicle» so močni znaki za to, da je angleška vlada vzela v pretes možnost rešitve palestinskega vprašanja z ustanovitvijo federacije arabske in židovske države. Obe bi vršili nadzorstvo nad večino tujih poslov. Obe državi bi bili ločeni, toda v vrhu bi sestavljali oredno palestinsko vlado, v kateri bi bili zastopniki Židov, Arabcev in Angličan kot mandatarne oblasti. List piše, da bi to dovolilo obnovo priseljevanja v židovski del federacije in bi verjetno tudi angleška vlada dovolila v glavnem prihod 100.000 evropskih Židov. Vsi ministri niso istega mnenja. Nekateri mislijo, da te rešitve ne bi sprejeli Arabci, zaradi česar bi Anglija izgubila prijateljstvo arabskih voditeljev, ki jih imajo za dragocene zaveznike za ohranitev angleške oblasti na Srednjem Vzhodu.

FRANCIJA NI PREKRŠILA SIAMSKO MEJE

New York, 25. julija
Ko je poveljnik vojaškega oddelka francoske delegacije pri Zdrženih narodih general Martial Valin prišel v New York, je v izjavi dopisniku Reuterja zanikal samsko obtožbo, ki pravi, da je Francija prekršila siamsko mejo. Po tem ko je potrdil, da niso bili Francozi, temveč Siamci, ki so prekršili mejo, je general dodal: «Siam v nobenem primeru ni imel pravice zahtevati posredovanje Zdrženih narodov, ki ni član Zdrženih narodov».

BRAZIL IN ITALIJA

London, 25. julija
Brazilski zunanji minister je sporočil, da je Brazilija izpustila na svobodo vse italijanske internirance ter vrnila vsi italijanski lastnino. Nemška lastnina ostane še vedno pod nadzorstvom državnih oblasti.

LABURISTIČNA ZMAGA

London, 25. julija
Laburistična stranka si je z večino 14.189 glasov bagotvora zmago v dodatnih volitvah v Pontypoolu. Volitve so postale potrebne zaradi smrti prejšnjega laburističnega poslanca.

PONOVA UVEDBA NADZORSTVA NAD CENAMI V U.S.A.

Washington, 25. julija
Ameriški kongres je odobril zakonski osnutek za ponovno uvedbo nadzorstva nad cenami v Zdrženih državah. Zakonski osnutek so zdaj predložili senatu.

IZJAVE LA GUARDIE

UNRRA bo ob koncu leta prenehala s pošiljkami

Rim, 25. julija
Fiorello La Guardia je imel uteraj v prostorih ustanove UNRRA tiskovno konferenco. V začetku svojega izjavljanja je izjavil, da italijanski prehranjevalni položaj v glavnem ni drugačen kot pri drugih narodih.

«Ni dovolj živit na svetu — je dejal La Guardia — to pomeni, da je položaj nevaren, toda to tudi pomeni, da moramo biti pripravljeni na irtres».

La Guardia je nato govoril o tehnični organizaciji prehranjevalnih dobav v svetu in omenil, da razdeljevanje teh dobav temelji na enakosti in na upoštevanju vojnih razdeljav pri posameznih narodih. Poudaril je, da bo težko ob koncu tega leta, ko bo predvidevanju ustanova UNRRA prenehala s svojimi dobavami. Ničesar ne moremo predvideti za ta čas, zlasti ker nadaljnji obstoj te organizacije zavisi od glasovanja parlamentov številnih članic Zdrženih narodov. Videti bomo prihodnje leto, če bodo hotele nezasedene države glasovati za tako velika nakazila v korist drugih držav.

La Guardia je nadalje omenil, v kakih težavah se bodo znašle bolj strojne države, ko bo ustanova UNRRA prenehala s svojimi dobavami. Njen nadaljnji obstoj bo zavisel od močnosti posameznih držav za nakup proizvodov na svetovnih tleh.

ZAPISKI

PLOVBA PO DONAVI

II.
Nad Brailo v Rumuniji ni bilo mednarodnega nadzorstva do konca prve svetovne vojne. V novembru 1918 so postavili britanskega mornarja admirala sir E. Troubridgea kot poveljnika edonavškega poveljstva. V maju 1919 so ustanovili medzavezniško podonavsko komisijo, pod poveljstvom admiralta. Ta komisija je prevzela nalogo »podonavškega poveljstva«. Naloga obeh ustanov je bila, da naredita red v gornjem toku Donave, ki ga je uničila prva svetovna vojna. Skrbeti sta morali tudi za preskrbo ladij in gradiva za obnovo. Ustanovi sta opravili veliko posla. Člen 374 versalske mirovne pogodbe je odločil, da spada Donava od Bralle do Ulma, skupaj s plovniimi pritoki, pod mednarodno komisijo, dokler ne bodo sklenili dokončnega podonavškega statuta.

Mednarodna komisija je prevzela stari medzavezniški komisije v juniju 1920. V juliju 1921 pa so podpisali v Parizu dokončni podonavski statut. Leto je dolga, da je »plovoja po Donavi neomejena in odprta za vse zastave na temelju popolne enakopravnosti nad vsem plovim delom reke«. Mednarodna komisija, ki je skrbela za izvrševanje tega statuta, je imela deset članov: Velika Britanija, Francija, Italija, Nemčija, Avstrija, Madžarska, Češkoslovaška, Jugoslavija, Rumunija in Bolgarija. Ta komisija je opravila veliko koristnega dela. Skrbela je za obalne naprave ter izboljševala plovne kanale. Za časa obeh komisij se je plovoja po Donavi zelo razvila, vendar promet ni nikoli dosegel višine plovoe po Renu.

Vojna 1939, ki je razdelila člane komisij v dva sovražna tabora, je ustavila delovanje obeh komisij. Donava je predstavljala oster spor med Nemčijo in Sovjetsko zvezo leta 1940. V septembru 1940 je sklical Nemčija konferenco na Dunaju, ki naj bi uređila plovo po gornjem toku reke. Sovjetske zveze niso povabili, neprav je komandir Besarabje postala obalna sila.

Sovjetska zveza je tedaj protestirala pri Nemčiji, ker je niso povabili na konferenco. Zatrjevala je, da jo odsej zanimajo vsa podonavska vprašanja. Protest so tudi javno objavili. Hitlerjev zunanji minister von Ribbentrop je tri dni pozneje poklical s pomirjevalno taktiko. Dejal je, da so sklicali konferenco samo zato, da bi likvidirali »Mednarodno komisijo« (v kateri Sovjetska zveza nikoli ni bila zastopana). Toda Nemčija je priznala, da ima Sovjetska zveza pravico na sedež v »Evropski komisiji«: sovjetski zunanji minister Molotov je tedaj odgovoril, da bi moral odpraviti obo komisiji ter ustanoviti novo komisijo, ki naj bi nadzorovala plovo po Donavi od Bratislave do morja. V tej komisiji, je predlagal Molotov, naj bi bile Nemčija, Slovaška, Madžarska, Jugoslavija, Bolgarija, Rumunija in Sovjetska zveza.

Ribbentrop je nato odgovoril, da bi se bilo potrebno razgovarjati samo o splošnem toku Donave in s tem računati tudi na udeležbo Italije (seveda z izključitvijo ostalih dveh članov komisije, Velike Britanije in Francije). Sovjetska zveza je pristala na vključitev Italije ter na razgovore samo o splošnem toku Donave.

Tri dni pozneje so se sestali delegati Nemčije, Italije, Sovjetske zveze in Rumunije v Bukaresti. Vendar so takoj prišli v težave, ker je Sovjetska zveza zahtevala, da bi začelno upravo imeli samo Sovjetska zveza in Rumunija. Konferenca se 21. decembra 1940 za nedoločen čas odločila. Šest mesecev pozneje je Nemčija napadla Sovjetsko zvezo in tri leta je Nemčija po svoji volji nadzorovala plovo po Donavi.

Danes se je vprašanje pojavilo v novih oblikah. Nobena izmed obeh komisij ne more delovati, toda tehnično in pravno sta v britanski obeh obeh se vedno pri življenju. Britanska vlada je v oktobru 1940 protestirala v Moskvi zaradi sovjetskega pogajanja z Nemčijo. Britanska vlada je tedaj izjavila, da vztraja na vseh svojih pravicah, ki izvirajo iz pogodbe. Izjavila je, da ne bo priznala nobene nove ureditve. Danes Sovjetska zveza ne more trditi, da sta bili podonavski komisiji ukinjeni zaradi sovjetsko-nemškega sporazuma.

Na prvi pariski konferenci je britanski zunanji minister Ernest Bevin izjavil, da bo sprejel Rybnosov predlog (po katerem bi moral vključiti v mirovne pogoje točko, ki določa, da je plovoja po Donavi prosta v enaki meri za vse države). Bevin je dejal, da bo pristal na ta predlog, če bodo v določenem času po sklenitvi mirovnih pogodb sklicali konferenco za podonavsko plovo, (Konec)

1919

1946

Bedem in dvajset let, pet mesecev in enajst dni po začetku mirovne konference v Parizu leta 1919 se bo čez štiri dni ravno tam začela nova mirovna konferenca, ki naj s svojimi sklepi — mirovnimi pogodbami — pomeni formalni zaključek druge svetovne vojne in začetek novega življenja za ves istrtirjen svet.

Pariska mirovna konferenca pomeni za sodobne politične voditelje in predstavnike 21 Združenih narodov, ki so jih povabili, da odločajo o juturnem svetu veliko in odgovorno nalogo. Veliko in odgovorno nalogo ne samo v pogledu usode sodobnega človeštva, marveč tudi naših znanstvenikov. Morda sanje celo v prvi vrsti, če je res, da je sodobnost prav na prav za odmiranje in da je življenje vedno le tisto, kar žele prihaja.

Od sposobnosti, modrosti, dalekovidnosti ter velike mere popustljivosti pri zagovarjanju sebičnih interesov na korist splošnosti vseh, ki so poklicani, da ustvarijo obilje novega sveta, na katerem

ne bo sile in nasilja, strahu in pomanjkanja, marveč svoboda in blaginja, je v veliki meri odvisno, ali bomo imeli po tej vojni dolgo obdobje mira, ali pa bomo slej ko prej spet pahnjeni v strahote novega prelivanja krvi in ruševin, v trpljenje, ki bo še stokrat hujše od nesrebe, ki smo jo doživeli v sedanjih vojni žalostnega spomina.

Spet smo na prelomnici med preteklostjo in bodočnostjo. Trudni smo in iscrpani in naša vera je velika. Zaupamo v čut odgovornosti kovačev svoje usode.

Prilagoditi pa moramo tudi sami. Na vsakomur izmed nas leži delček odgovornosti za naš ves. Ne bodimo sebični in nestrpni. Ne bodimo zaneženjaki. Z zrcelostjo in poglubitvijo v stvarnost ocajamo vse, kar se godi okrog nas. Izogibajmo se vsega in prispevamo po najboljših močeh, da olajšamo odgovornim državljanom, da bodo zadovoljivo rešili velike naloge, pred katerimi stoje, da jih bodo začeli reševati lažje, kot so se jih lotili, ko so se sestali v Parizu pred 27 leti.

Na osnovi 14 točk

Pariska mirovna konferenca leta 1919. Naloga, ki so stale pred njo, so bile ogromne. Morala bi na novih osnovah in po propadu enega izmed najstarejših svetovnih imperijev — habsburške Avstrije — izdelati novi zemljevid Evrope, določiti pogoje življenja novonastalih držav, razdeliti važni kolonialni imperiji, odstraniti ruševine, ki jih je povzročila v Evropi štiriletna vojna, vzpostaviti redne razmere v proizvodnji in trgovini.

Program takega miru je v štirinajstih točkah, ki jih je formuliral in 8. januarja 1918 predložil ameriški Kongresu predsednik Wilson. Njegovih 14 točk lahko skrajšamo na štiri osnovna načela: svetost pogodb, samoodločba narodov, razorožitev, Društvo narodov. Ta program se je rodil v Ameriki, obdani s oceani, ki je imela lepo razvito gospodarstvo, nikakih bližnjih sovražnikov in tudi ne ozemeljskih težujev. Morda zaradi tega ni bil najboljši za Evropo; ni poznal in ni mogel razumeti zgodovinskih pogojev Evrope, nemirne Evrope, v kateri so se vedno prošle vojne in v kateri se je vsak narod, vsaka država počutila varno le, če je imela zaščito pogodb, ki jo je varovala pred napadom. Morda je bila med vsemi državami najbolj previdna Francija, ki je že takrat zahtevala zase vse zagotovila, da se obvaruje ponovnega napada Nemcev.

Predkonferenčni razvoj

Potreba je, da omenimo nekaj podrobnosti predkonferenčnega vojaškega in političnega razvoja. Ko je bila v začetku oktobra 1. 1918 nemška vlada zaradi obupnega vojaškega položaja prisiljena, da popusti, se je (3. oktobra) obrnila na predsednika Wilsona in ga zaprosila za mir na osnovi njegovih 14 točk ter za takojšnjo sklenitev premirja. Po izmenjavi pism, v katerih se zahtevali brezpogojni sprejem 14 točk, izpraznjen vseh napadenih ozemelj ter sprejem premirja, ki bi ga določile zavezniške vojaške oblasti, je nemška vlada 20. oktobra pogoj sprejela. Wilson ji je poslal zaveznikom.

Vrhovni vojaški svet je posebej preučil pogoje premirja in sprejem 14 točk. Pogoj premirja so najprej preučevali vojaške oblasti, od 29. oktobra dalje pa o njih razpravljali tudi na zasebnih sestankih, katerih so se udeleževali ministrski predstavniki in zunanji ministri Francije, Italije, Anglije ter Wilsonov zastopnik House. Zasebni sestanki so se nadaljevali tudi po potu, ko je 31. oktobra začel zasedati Vrhovni svet, v katerega so poleg vojaških in zgoraj omenjenih predstavnikov povabili tudi štiri predstavnike Belgije, Japonske, Srbije in Grčije ter manjše države, kadar so razpravljali o zadevah, ki so se jih tiskale. Na teh zasedanjih so se glavne sile sporazumevale o vprašanjih, ki so potem prišla in bila sprejeta pred Vrhovnim svetom. Enak postopek je bil s 14 točkami, zaradi katerih je prišlo med zaveznički do nekaterih nesoglasij. House pa je uspel, da je končno le prišlo do sporazuma; vendar sta dve točki kljub temu ostali odprti: vprašanje svobode morij ter vojne sušakodilna.

11. november 1918

Po sklepu Vrhovnega sveta 4. novembra je Wilson obvestil Nemce, da so zavezniški razen dveh navedenih točk sprejeli njegove točke. Dne 11. novembra je nato Nemčija podpisala premirje.

Po podpisu premirja pa je vendarle preteklo še precej časa, preden se je sestala mirovna konferenca, ki se je hotel Wilson osebno udeležiti. Priprave nanjo pa so se nadaljevale.

Odlažanje mirovne pogodbe pa je le okrepilo položaj zaveznikov, ker je koe v Srednji Evropi onesmogodil vsak odpor na tej strani. Obramba 14 točk pa je končno slovala le na Wilsona osebno. Vsa-

Trikrat v zgodovini je starodavni Versailles doletela čast ali usoda, da so v njem sklepali važne mednarodne pogodbe. Prvič se je to zgodilo 1. maja 1766, ko sta po daljši diplomatski predpripravi Francija in Avstrija podpisali pogodbo, s katero je prišlo do zveze med Burbonci in Habsburžani, ki je kasneje predstavljala izhodiščno točko sedemletne vojne proti Frideriku II. Dvanajst let kasneje, 15. maja 1768, je doživel Versailles drugi zgodovinski dogodek. V njem so podpisali pogodbo, s katero je genovska republika francoskemu kralju prepustila suverenost nad Korziko. Tretji in najvažnejši, mednarodno diplomatsko pomemben dogodek pa je prinesel konec prejšnje svetovne vojne, ko se je 18. januarja 1919 uradno začela v Parizu mirovna konferenca, ki se je končala 28. junija, ko so v Dvorani zrcal versailleskega gradu, v isti dvorani, v kateri so leta 1871 proglasili nemški imperij, podpisali mirovno pogodbo, ki naj bi po štirih letih trpljenja prinesla svetu resnični, trajni mir. Čez štiri dni — 29. julija — se bo v Parizu sestala mirovna konferenca. Ali bodo morda tudi mir, ki se bo rodil po tej svetovni vojni, podpisali v bližnjem Versaillesu?

Vojna je spet spremenila lice Evrope. Pojavilo se je nešteto spornih vprašanj, izmed katerih so nekatera rešili brez posvetovanja in pogajanj, o drugih pa so vodili razgovore zunanji ministri. O nekaterih se se sporazumevali, ostala le čakajo rešitve. Pogoj niti, pa je v Evropi še mnogo drugih, mejnih problemov, ki so jih sprožili ali samo nikažale prisiljene države, o katerih pa verjetno mednarodni forum niti ne bo razpravjal. Ostali bodo le neizpolnjene želje in morda vzrok teden. Naš zemljevid prikazuje te probleme, razdeljene po naslednjih skupinah: I. Dokončne spremembe meja: 1. finsko-sovjetska meja, 2. vključitev baltskih držav v Sovjetsko zvezo, 3. priključitev Besarabije k ZSSR, 4. Podkarpatska Rusija, 5. Poljska, 6. meje Poljske, 7. meje Poljske, 8. Transilvanija Rumuniji, 9. Dodekanes Grčiji, 7. Briga in Tenda Franciji, 8. Južna Tirolska Italiji, 9. vprašanje Trsta in Julijske krajine; III. Višča vprašanja: 10. Posarje, 11. Porenje, 12. Porurje, Vprašanje pomeni bodočnost Nemčije na splošno; IV. Sporna vprašanja: 13. Danska zahteva Holsteinsko, 14. češkoslovaška zahteva Glatz in 15. ne popusti pri Tešinu, 16. Jugoslavija Korško, 17. Bolgarija del Trakije za dohod k morju, 18. Albanija Severni Epir, 19. in 20. staro vprašanje morskih olin (Dardanele in Bospor), K vsem tem vprašanjem moramo dodati tudi vprašanje svetovne plošbe po Donavi. Pikiaste črte kažejo stare predvojne meje nekaterih držav.

KAJ JE EVROPA

Ta članek pišem v središču Evrope. Pišem ga v stari hiši, kjer so se srečali umetnostni vplivi Francije, Italije, Nemčije in Avstrije. Pišem ga v francosko govoreči vasi, ki osamljeni sredi drugih vasi, kjer govorijo švicarsko-nemško narčje. Vasica leži na visoki ploščadi med Juro in Alpami.

Ce živim v kraju, v katerem so stoletja živeli tvoji predniki, če gledaš skozi okno, ko pišeš o grobovih družini, se lahko imenuješ Evropea.

Evropa ni nekaj, o čemer se uiti iz knjig, marveč nekaj, kar ti stoji v krvi. Prej ko zajameš s pogledom, kot dojamem z razumom. Evropa je mati: včasih velična, včasih bol; in kakine boli pad danes!

Evropa ni samo zemljepisni pojem: Evropa je zgodovinski bitje, bitje, ki ima samostojni obstoj, lastno osebnost. Življenje Evrope je podrejeno naravnim in človeškim pogojem, ki jih je brez smrtnih posledic zanj nemogoče spraviti iz ravnotežja. Če hočemo razumeti, kaj je Evropa, ni zadosti, če čitamo časopise, revije, repozitaje; ne zadostuje tudi, če preučujemo Modre knjige. Tako si prebeto na čenem način pridobimo le površno znanje in napadno idejo. Evropa je znanost, ki presega pravne izvedenice, diplomacijo, finance in gospodarstvo; Evropa je filozofija, ki ureja celotni problem človeške usode. Kaj mora potem Evropa vedeti človek o Evropi, če hoče imeti o njej nekaj pojma, kar je sicer le vedno nezadostno, vsekakor pa pravi, če hoče spoznati njene dinamične tokove in njene konstante?

V prvi vrsti moramo vedeti, da so od trenutka, ko je Evropa začela živeti svoje zgodovinsko življenje, dogodki njene zgodovine tako povezani med seboj, da je nemogoče ločiti sedanje dogodke in sodobna dogajanja od dogajanj preteklosti.

Zgodovina je sila. Zgodovina ni preteklost. Preteklost je samo del zgodovine. Zgodovina je podobna elektricitni vodom, ki jih vidim s svojega okna, vodom, ki so nabili s električno silo, z lučjo, pa tudi s smrtjo, če se jih neprevidno dotikajo. Napeljeni so od daleč in visoko, iz elektrarne nekje v Alpah, v bližini jezera, ob vznosu ledenika. Visoki stebri jih nosijo, simboli velikih dogodkov, ki označujejo našo bodo. Prihajajo in izginejo za obzorjem, v bodočnost, da bodo v pomoč pri delu, da bodo raz-

svetljevali mesta ljudi, ki jih še ne poznamo.

Na drugem mestu moramo vedeti, da je Evropa najmanjši kontinent. Nima niti rase niti kontinenta: je kakor velika dežela. Z zemljepisne stališča je Evropa le azijski polotok. Ta polotok pa je močata dežela. V prvi vrsti je odličen pomorski kontinent. Razmeroma ima daleč obalo kot drugi. Morje prodira tako globoko v deželo, da ni kraja v Evropi, ki bi bil zelo daleč od njega. Tudi v pogledu gorovij je izreden kontinent. Za naravni obstoj se ima zahvaliti sodelovanju gora in morja. Morje jo je ločilo od Azije; gorovja pa so jo branila pred Azijo. Morju dolguje Evropa svojo primerno in umerjeno klimo, ki je najprimernejša za človeško življenje. Dežela, ki je razdeljena na predele in zaradi tega kaj primerna, da ustali človeka in ga

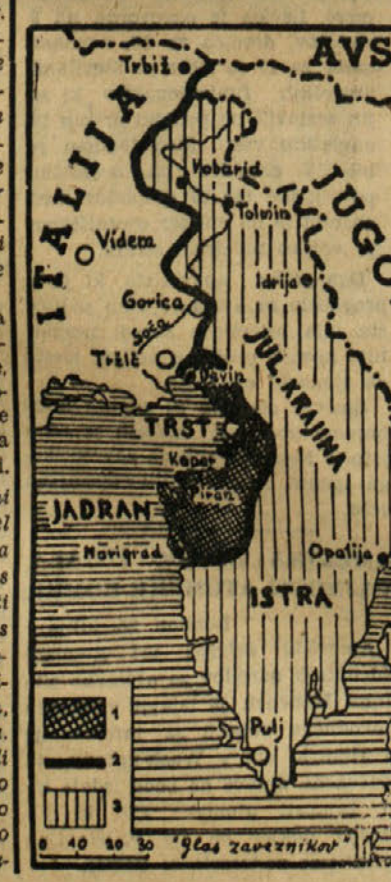
individualizira, dežela kakovosti, ne pa količine, osebnosti, ne pa množice.

Tretjič moramo vedeti, da se prava Evropa, evropska Evropa, neha tam, kjer neha gore, da se konča tam, kjer ni več občutiti vpliva morja.

Na vzhodu so njena naravna meja Karpati. Sovjetska zveza zemljepisno ni več Evropa: je del ogromnega predele severne Azije.

Četrthi pa moramo vedeti, da je Evropa iznad vsega človeškega dela. Evropa je kontinent duha.

Ob koncu ledene dobe je bila Evropa le vedno le dežela lava, na kateri je poleg divjačine, ki je postajala vedno redkejša, dim bolj se je umikala v gore severa, rastle le neko zelje. Ta trda zelenjava je komaj pomenila zadostno gospodarsko osnovo. Gospodarska podlaga — lito — je prišlo v neolitiki

Na zasedanju Svetu zunanji ministri dne 3. julija so se štirje predstavniki veseli v Parizu po dolgi pogajanjih sporazumeli o rešitvi trškega vprašanja, ki je že dolgo časa predstavljal največjo oviro njihovega sporazuma. Področje od Devina do Novigrada bi po tem sporazumu prišlo pod nadzorstvo Združenih narodov, ostalo ozemlje bi razdelili po poravnici francoski mejni črti med Jugoslavijo in Italijo. Polj bi prišel po tem načrtu pod Jugoslavijo, Gorica pod Italijo.

Zemljevid prikazuje rešitev, o kateri smo se sporazumeli štirje zunanji ministri in ki jo bo morala potrditi še mirovna konferenca. Mrežasto označeno področje (1) ozemlje za mirno prehodno obdobje, (2) francoski predlog meje med Jugoslavijo in Italijo; pokončno črtkano ozemlje (3) Jugoslaviji dodeljeno ozemlje.

Evropski rešitev je prišla s morja. Toda njena kolonialna ekspanzija in izliv v Ameriko jo je izčrpal. Takrat se je začela vrsta kriz, katerih končni rezultat je danesnji položaj.

(Gonzague de Reynold)

potoval v Ameriko. Mislil je, da je po odstranitvi nesoglasij glavno delo konference že opravljeno. Ostala pa so še vedno važna vprašanja, posebno vprašanje dejanskega mira v Evropi. Wilson ni pustil svojim zastopnikom nikakih navodil. Zaradi važnih notranjih vprašanj sta zapustila konferenco tudi Lloyd George in Orlando; Clemenceau je bil 19. februarja težko ranjen. Razprave je v bodoče vodil House in zunanji ministri. Delovanje so tudi komajle. Ko se je Wilson 14. marca vrnil, je bilo v blatu vse tam, kjer je bilo pred njegovim odhodom v Ameriko.

Začelo se je najtežje in najbolj dramatično obdobje mirovne konference.

Dne 14. marca je predložila svoje zahteve Francija: poleg razorožitve Nemčije, aneksije Posarja in osnove Porenške republike, ki bi bila v carinski uniji s Francijo. Francozom se je bilo težko upirati, ker so imeli te zahteve za zagotovilo varnosti.

Prvi dnevi po Wilsonovem po-

vratku so bili neplodoviti. Zaradi tega so se vrnili k posvetovanjem štirih (brez Japonske), vendar tudi tako niso bolj uspevali. Kot prvo so rešili vprašanje vojne odškodnine. Američani so predlagali takojšnjo določitev višine. Angleži in Francozi so predlagali kasnejši datum, ko bo ugotovljena škoda. Američani so končno popustili.

Nato so načeli vprašanje Porenja. Clemenceau je bil nepopustljiv: imel je za seboj ves francoski narod, njegov glavni adut pa je bil nemški napad na Francijo. Lloyd George je ponudil Franciji angleško in ameriško garancijo mej, toda Clemenceau je odbil. Dne 28. marca je nato Wilson predložil militarizacijo Porenja. Tudi to ni zaostavalo. Prišlo je do krize. Wilson je že hotel odgovoriti, ko je Clemenceau popustil. Potem so hitro rešili to vprašanje in tudi vprašanje Društva narodov.

Preostalo je nemško vprašanje. Dne 13. aprila so v Versailles povabili Nemce.

Nemško vprašanje

Vendar pa so bila neresena še nekatera vprašanja: Jadran, Sanjting. Italijani so zahtevali, da se istočasno z nemškimi reši tudi avstrijsko vprašanje. Zda so ponovili zahtevo. Pojavilo se je vprašanje Dalmacije in Istre ter Reke. Prišlo je do spora (Wilsonova črta) in ameriški predsednik se je obrnil na italijansko javno mnenje. Italijanska delegacija je zapustila Pariz in se vrnila šele 7. maja.

Dne 28. aprila je plenarno zasedanje konference odobrilo statut Društva narodov. Dne 6. maja so predložili mirovni konferenci mirovno pogodbo z Nemčijo, ki pa jo je Foch močno napadel. Naslednji dan so pogodbo izročili Nemcem. Medtem ko se je konference ukvarjala z drugimi vprašanji, so se Nemci lotili preučevanja pogodbe, ki je obsegala okoli 80.000 besed. Nemčija je iznesla ostro kritiko mirovne pogodbe in stavila protipredloge, kar je povzročilo velik odmev. General Smuts je izjavil, da takšne pogodbe ne bo podpisal. Lloyd George je v strahu zaradi naklonjenosti, ki jo je s tem dobil Nemci, predlagal spremembe. Konference je bila v najkritičnejšem obdobju. Protispremembam pa je bilo preveč sil.

Vojna in konferenčna enotnost zaveznikov je zmagala. Edina sprememba se je tikala plebisita v Gornji Slezi. Dne 16. junija so poslali Nemčiji sedemdesetimi ultimatu, da v celoti sprejme mirovno pogodbo, ali pa jo zavrne. Foch je bil pripravljen to tudi izvesti. Nemška delegacija in vlada sta odstopili, toda to ni pomagalo. Weimarska ustavodajna skupščina je sklep sprejela in ga sporočila zaveznikom. Mirovno pogodbo so podpisali 28. julija v Dvorani zrcal v Versaillesu. Obstajala je iz XV poglavij (440 členov): statut Društva narodov; nemške meje; evropske politične klavzule; nemški interes in pravice izven Nemčije; vojaške, pomorske in zračne klavzule; vojni učetniki; vojna odškodnina; finančne klavzule; gospodarske klavzule; letalstvo; pristanišča, rečne poti in železnice; delo; garancije; razno.

Tako se je končala prejšnja mirovna konferenca.

Zakaj niso uspeli

Zakaj ureditve, kakršno je prišla ta mirovna konferenca, ni uspela, in kaj se lahko naučimo iz izkustev preteklosti?

Razlogomera lahko je — je napisal Lloyd George v znanj spomeniku, ki jo je pripravil v teku versailleske konference — zmagati mir, ki bi trajal trideset let. Mir, pa, ki so ga napravili leta 1919, ni trajal niti toliko. Dve članici Društva narodov — Japonska in Kitajska — sta se spopadli s te začela splošna evropska vojna. Očitno je, da je bilo to samo nadaljevanje stare vojne. Zakaj so zmagovali iz leta 1918, ki so bili po vsem videzu vsemočnejši, tako popolnoma propadli pri svojem slahkemu delu, se sprašuje sir William Beveridge, odgovor je enostaven — prvič, ker zmagovalci niso bili zadosti enotni, drugič, ker je bilo orodje trajnega mira, ki so ga skovali v Versaillesu — Društvo narodov — neprimerno za svoje namene.

Danes je zaradi zmage Združenih narodov, zaradi junata in krive nestih milijonov človeštvo na tem, da se mu nudi nova možnost, da napravi to, kar so nekateri leta nazaj ne mogli. Dve članici Društva narodov — Japonska in Kitajska — sta se spopadli s te začela splošna evropska vojna. Očitno je, da je bilo to samo nadaljevanje stare vojne. Zakaj so zmagovali iz leta 1918, ki so bili po vsem videzu vsemočnejši, tako popolnoma propadli pri svojem slahkemu delu, se sprašuje sir William Beveridge, odgovor je enostaven — prvič, ker zmagovalci niso bili zadosti enotni, drugič, ker je bilo orodje trajnega mira, ki so ga skovali v Versaillesu — Društvo narodov — neprimerno za svoje namene.

Danes je zaradi zmage Združenih narodov, zaradi junata in krive nestih milijonov človeštvo na tem, da se mu nudi nova možnost, da napravi to, kar so nekateri leta nazaj ne mogli. Dve članici Društva narodov — Japonska in Kitajska — sta se spopadli s te začela splošna evropska vojna. Očitno je, da je bilo to samo nadaljevanje stare vojne. Zakaj so zmagovali iz leta 1918, ki so bili po vsem videzu vsemočnejši, tako popolnoma propadli pri svojem slahkemu delu, se sprašuje sir William Beveridge, odgovor je enostaven — prvič, ker zmagovalci niso bili zadosti enotni, drugič, ker je bilo orodje trajnega mira, ki so ga skovali v Versaillesu — Društvo narodov — neprimerno za svoje namene.

Dne 14. februarja je Wilson od-

sveta.

Od vrtavke do stabilizatorja

(Nadaljevanje s 3. strani)

Danes se vse področne populacije zanašajo na točnost girokopskega kompasa in to ne samo pri podmorski plovi, ampak tudi pri izstreljevanju torpedov. Celo torpeda sama vodijo s pomočjo girokopa. Lahko rečemo, da praktično ni več nobene prekooceanske ladje, ki ne bi imela kompasa Sperry in to kljub temu, da znašajo minimalni stroški zanj 6.500 dolarjev.

Večina sodobnih trgovinskih ladij je opremljena s avtomatskimi piloti tipa Sperry, ki more varno voditi ladjo preko oceana, ne da bi bil krmar na mostu. Ta naprava je tako čudovito natančna, da se stari krmarji branili opravljati službo na krovu, kjer je bila namočena ta naprava. Nekateri so celo menili, da mora v krmilni tiskati pravi vrage.

Sperryjeve zasluge za letalstvo

Pred dvema leti je ameriška mornarica izpolnila matično ladjo za podmornice «Sperry» ter s tem postopoma izmislila, da se zaradi njegovega prispevka varnejši plovbi, ampak tudi zaradi tega, ker je s svojim girokopom silno izboljšal delovanje porokarskega topništva. Pred se predmet, ki ga je bilo treba obdelovati, ojavljalo s prostim očesom. Zdal pa odločilo je cilj častnik z vrha jamebora, kakih trideset metrov nad morjem; povelja za topničarje došla s pomočjo girokopskega kompasa ter jih v istem trenutku s posebnimi dvojnimi kompasi predala vsemu moštvo, s čimer topničarjem omogočila, da s popolno natančnostjo zadevajo predmet, ki je čisto zelo oddaljen in popolnoma neviden. Za točnost zadevanja je važno tudi, da je girokop neobčutljiv za ciklirajočo podlago.

Sperry ima prav tako velike zasluge tudi za letalstvo. Z pred prvo svetovno vojno je pričel z nameščanjem girokopskih stabilizatorjev na letala; ta naprava naj bi napravila letenje varnejše, kar je skrbel dosti zlasti za svojo sina Lawrencea, ki je bil takrat drzni letalec pionir. Za iznajditelja je bil silno težko udelež, ko je njegov sin leta 1923 uginil v Rokavskem prelivu, ko je njegovo letalo zaradi okvare na motorju strmoglavilo v morje. To je Sperryja še bolj podžigalo v želji, da bi tudi za letalstvo napravil nekaj takega, kot je naredil za mornarico. Počasi je bistvene letalske instrumente razvil in jih izboljševal. Vsak izmed teh je pravilno izdelan, saj je v primeri z njimi natančna ura prava malenkost. Gradivo za usmerjevalni girokop stane samo nekaj dolarjev, medtem ko potrebno delo poveča njegove stroške za kakih 300 dolarjev.

Nikakega dvoma ni, da je eden izmed največjih čudežev sodobne tehnike ogromni bombnik ali prevozno letalo, ki hrumi v zraku s hitrostjo nekaj stotin kilometrov na uro ter ga premetavajo silni zračni tokovi in nevihte in ga čisto zlahka odvede v neznane kraje. Če bi sploh ne moremo videti, ki se pa pri vsem tem točno drži vnaprej določene smeri in majhni girokopi v vseh področjih nadzorujejo vsak njegov gib. Zopet je bil Elmer Sperry tisti, ki je vse to uresničil.

Girokopi se uporabljajo tudi na zemlji. Zelo dobro služijo v rovin, kjer grajo petroleji. V preteklosti niso mogli nadzorovati točne smeri naprav, ki so na stotine metrov globoko vrtale v zemljo. Pri globokem vrtanju so čisto od prvotno določene smeri zašli celo do 1 km ter so pri tem neredko začeli na področje, ki je bilo last drugega. Proti temu niso imeli nikakega pripomočka, dokler ni Sperry iznajdel posebnega girokopa, ki so ga pričeli uporabljati s pomočjo podzemnega gravimetrija.

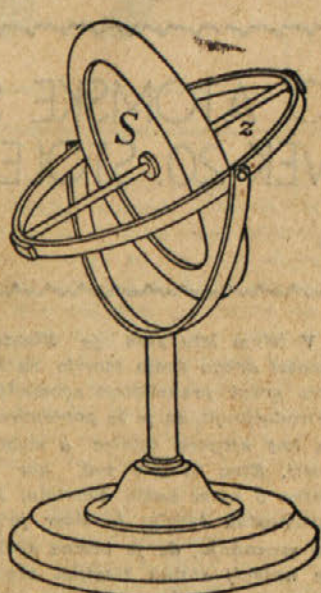
Girokop je ustvaril mogočno industrijo. Industrijska družba «Sperry Gyroscopes» predstavlja deželo tehničnih čudežev, kjer razen girokopskih instrumentov izdelujejo neverjetno množico teh-

WILLIAM SAROYAN

Človeška ROMEDIJA

Matr ni odgovorila, ker je pričakovala, da bo še kaj povedala. «Zares ne vem, kaj se dogaja na svetu», je nadaljeval deček, in zakaj se dogaja; toda zgodni nam je kar koli, samo tebi se ne sme pripetiti kaj takega hudega, kot sem videl danes. Vse se je spreminjalo; samo da se za nas stvari ne bi preveč spreminjale.

Zena se je namahnila in ker je videla, da dečko nima kaj drugega povedati, je spregovorila: «Zato se je res vse spreminjalo; toda vedi, da bo kljub temu vse ostalo tako, kot je bilo. Ti se tisti osemelega zaradi tega, ker nisi več otrok. Toda vse svet je bil vedno poln takega osemelelosti. To ne izliva iz vojne; vojna ni prinesla tega osemelelosti; nasprotno ravno ta osemelelost je rodila današnjo vojno. Res bi bilo treba skoraj nad vsem obupati, saj ni nikjer več videti boječnosti. Mi bomo ostali skupaj, saj mi ne dajemo o tem. Mi se

Do ladijskih stabilizatorjev so prišli s pomočjo dognanj te preproste naprave, ki jo imenujemo girokop. Njegova bistvena dela sta masivno in homogena kolo «S», ki je s pomočjo kardanskega ustroja priključeno na pravokotno os «Z».

ničnih aparatov, ki jih imenujemo mehanske oči, ušesa in živce sodobnega bojevanja.

Elmer Sperry sam sebi ni nikoli prav nič priznal, samo da bi čimprej uresničil svoje zamisli. Bil je tako nemoren, da so se inženirji njegove tovarne čisto poskrili za stebri ali za omarami, če so ga opazili, kako je proti koncu danca urno in poskakujoče ter s svetlečimi se očmi prihajal v tovarno, ker so vedeli, da to pomeni napeto nočno sejo. Imel je izreden dar in sposobnost, da se je v istem času lahko bavil z najrazličnejšimi zamislimi; čisto je hkratu predsedoval različnim sejam ter je enemu opisoval novi načrt, drugemu naročal, naj pripravi tak in tak naris in tretjemu dajal natančna navodila za kako novo napravo.

Celo na smrtni postelji je Sperry še enkrat dokazal, da je bil rojen kot iznajditelj. Ko je v neznosno vročem poletju leta 1930 ležal v neki newyorški kliniki, je bil že blizu svoje smrti. Ob treh jutrajših so mu prinesli v sobo velik kos ledu in električni ventilator, ki je pihal nanj. Temperatura v sobi je padla za kakšne dve stopinji. Umirajoči bolnik je zbral svoje zadnje moči in zašepetal: «S posodo z ledom nalijte hladno vodo, da bi se lahko ohladilo. Če vam boš povečal površino hladne vode, boš dal hladno vodo v hladno posodo».

To so bile zadnje besede velikega iznajditelja, ki dokazujejo, da je njegov genialen in nemoren duh ostal čil do zadnjega trenutka.

GOSPODARSTVO

Izvoz premoga iz Porurja služi izključno za plačilo uvoza živil na britansko zasebno področje in za plačilo vojne odškodnine, je izjavil odgovorni minister za angleško zasebno področje Nemdeji Hynde. Dejal je, da želi Velika Britanija čimprej obnoviti nemško industrijo in trgovino. Trenotno izdeluje načrte za mirnodobsko proizvodnjo nekaterih industrij na britanskem zasebnem področju.

Na podlagi sporazuma, ki so ga sklenili na potovanju madžarskega ministrskega odposlanca v Washington, London in Pariz, je Avstrija začela vračati zlasti madžarske državne banke, Britanske, ameriške in francoske zasebne oblasti so se izdale potrebna dovoljenja. Tudi sovjetske oblasti so se dale pristane na prinos madžarske imovine iz Avstrije.

«Financial Times», komentira ameriško posojilo Veliki Britaniji in pravi, da stoji Anglija pred neverjetno težko nalogo, toda storiti mora vse za uspeh, ali vsaj za zavest, da bi v primeru neuspeha krivda ne bila na strani Britanije. Odobritev posojila pomeni brezdvomno ustališe finančnega trga, če ne drugače, z dejstvom, da je odstranjen velik vzrok negotovosti.

7.

Človeška ROMEDIJA

Matr ni odgovorila, ker je pričakovala, da bo še kaj povedala. «Zares ne vem, kaj se dogaja na svetu», je nadaljeval deček, in zakaj se dogaja; toda zgodni nam je kar koli, samo tebi se ne sme pripetiti kaj takega hudega, kot sem videl danes. Vse se je spreminjalo; samo da se za nas stvari ne bi preveč spreminjale.

Zena se je namahnila in ker je videla, da dečko nima kaj drugega povedati, je spregovorila: «Zato se je res vse spreminjalo; toda vedi, da bo kljub temu vse ostalo tako, kot je bilo. Ti se tisti osemelega zaradi tega, ker nisi več otrok. Toda vse svet je bil vedno poln takega osemelelosti. To ne izliva iz vojne; vojna ni prinesla tega osemelelosti; nasprotno ravno ta osemelelost je rodila današnjo vojno. Res bi bilo treba skoraj nad vsem obupati, saj ni nikjer več videti boječnosti. Mi bomo ostali skupaj, saj mi ne dajemo o tem. Mi se

IZ JUGOSLAVIJE

Pred kratkim so pripravili trgovinski sporazum in sporazum za plačila med Jugoslavijo in Nizozemsko. Predvidevajo obširne trgovske izmenjave, ki bodo preselele predvno izmenjavo obeh držav. Sporazum bodo v kratkem podpisali v Beogradu; predvidevajo, da bo stopil v veljavo 1. avgusta.

Jugoslovanski vladni odbor za zoro in znanost je sprejel povabilo «Mednarodne lige za novo vzgojo» in je imenoval delegacijo za njen prvi povojni kongres, ki bo v Parizu od 29. julija do 12. avgusta. Jugoslovanska odposlanca sta univerzitetni profesor Sinisa Stanković in prof. Rudolf Supek iz Zagreba.

Po več kot sedemletni delavnosti po tujih morjih, je priselva v splitsko pristanišče tovarna ladja «Olga Topić». V Splitu so nedavno končali s popravili jugoslovanskega prekooceanskega parnika «Jurko Topić». Po opravljenih popravilih je ladja odplula v Sovjetsko zvezo. «Topić» je prvi jugoslovanski parnik, ki bo obiskal Odeso po koncu vojne.

Letos bodo leteli pšenice, jednina in riž v Slavoniji in Baranji končali 10 dni pred določenim dnem. Poljedelske zadruge so uporabljale veliko število mlatinčev.

Po ukazu predsedništva Vrhovnega sveta Sovjetske zveze je sovjetski veleposlanik v Jugoslaviji Lavrentijev podnel odločitev o «Obrambe Moskve» naslednjim članom Vseslovenskega komiteta v Moskvi: D. Mitru Vlahovu, generalu Bo. darju Maslariću in Ivanu Regentu.

JULIJSKA KRAJINA

Izjava Zavezniške vojaške uprave

Resnica o slovenskem šolstvu glede na pisanje nekaterih krajevnih časnikov

TRST, 25. julija — Včeraj so izdali izjavo, da bi «razčistili vsak nesporazum, ki bi lahko nastal zaradi nedavnih izjav nekaterih italijanskih in slovenskih časnikov; Zavezniška vojaška uprava je izjavila, da Slovencem na področju A niso nikdar odvzeli brezplačnih javnih šol.

«Glavni stan Zavezniške vojaške uprave želi razčistiti vsako napačno tolmačenje, ki bi lahko nastalo zaradi nedavnih izjav nekaterih tujih, italijanskih in slovenskih časnikov. Šolska uprava na ozemlju je med slovenskim letom 1945-46 odprla javne osnovne šole v slovenskem jeziku, v približno 84% slovenskih občin ter krajih na gorilnem in tržaškem področju. Ostalih 16% občin in predelov je odbilo sprejeti javne vzgojne ustanove, ki so bile dane na njihovo razpolago s strani uprave in so različe odprle zasebne osnovne šole.

Šolska uprava je popravila pisanje, poskrbela za novo šolsko opremo in oskrbela vsak kraj, ki je želel imeti javne osnovne šole s kvalificiranimi učitelji. Vsem učiteljem so izročili učne programe, ki so v skladu s potrebami učencev, ki so pravkar izšli iz temnega razdobja vojne. Pripravili so šolske knjige in jih zastoj razdelili vsem otrokom.

Šolska uprava je zahtevala, naj javne šole pod njenim vodstvom upoštevajo tri stvari: 1. prevzem uradnega učnega načrta; 2. prevzem uradno odobrenih učnih knjig; 3. spoštovanje navodil prosvetnega oddelka Zavezniške vojaške uprave, ki določajo med drugim, da je prepovedano v razredih učiti otroke politične doktrine.

Po vseh slovenskih šolah so od današnjega dne izdali pregled, da bi se preprečilo, če izpolnjujejo zgoraj omenjene točke učitelji in ravnatelji.

Pri končni pregledih so ugotovili, da je dosti šol — okrog 65% od prvotnih 84% — zaključilo uspešno šolsko leto v skladu z navodili Zavezniške vojaške uprave in v popolno zadovoljstvo vseh slovenskih občin.

Ostalih 19 odstotkov šol pa na-

pravim, za nas je mnogo bolj zabavno, če si ga kupimo zunaj. Nekoliko je pomislil in nadaljeval: «Ta služba je zame velika stvar; toda odkar sem v službi, se mi zdi tako silno neumno hoditi v šolo».

«Goto» — mi je pritrtila mati — šole so zaradi tega, da držijo otroke daleč od ceate, toda slej naj prej je treba — rad ali nerad — oditi na cesto. Razumljivo je, da oboje in matere s strahom pošiljajo otroke v svet, toda po mojem mnenju ni za to nobenega razloga. Svet je poln prestrašenih otrok, ki se boje celo drug drugega. Skušaj razumeti vse to. Skušaj imeti rad vse ljudi, ki jih bo srečal. Vse večere te bom čakala tukaj, toda če se ti kdaj ne bo ljubilo, ni treba hoditi k meni, da bi kaj povedal. Vse bom zelo dobro razumela. Do bo vem, da človeško srce včas ni sposobno, da bi našlo prave besede. Tu je prenehala, ga pogledala v obraz in mu rekla: «Zdaj pa pojdi spat, saj si truden».

«Dobro, mati, je odvrnil dečko in odšel spat».

8. poglavje
PRISEDI K NASI MIZI
GOSPOD

Še preden je budilka ob sedmih jutraj začela zvopiti, je Homer že planil kvišku, sedel in zaprl budilko, da ne bi zvonila. Zlezel je s postelje in šel po svojo «vestnik» za teletno vzgojo, ki ga tiskajo v New Yorku in prišel prebrati dneva navodila. Tudi Ulix se je prebudil hkratu z njim, se preden je pridobil budilka zvoniti; začel je ogledovati kot vedno. Homer je odprl knjico pri sedmi vaji; Ulix pa mu je vtaknil glavo pod roko, da bi boljše videl to izredno stvar. Ko je napravil nekaj osnovnih vaj, med katerimi je bilo tudi globoko dihanje, se je Homer zleknil po tleh in pričel dvigati trdo iztegnjene noge.

«Kaj delaš?», ga je vprašal Ulix.

«Vaje».

«Zakaj?».

«Zaradi mišic».

«Ali bo postal najmočnejši človek na svetu?».

«Bež, beži».

«Kaj pa boš potem postal?».

«Pojd nazaj v posteljo».

Ulix je lepo poslušal in se vnil v posteljo; toda še vedno je sedel na postelji in opazoval brata, kako se je oblačil.

«Kam greš?», ga je vprašal.

«V šolo».

«Da bi se kaj naučil?».

«Tekel bom 200 metrov čez zapreko».

IZ SLOVENIJE

Tone Počkar je napisal za «Slovenskega poročevalca» pod kulturnim zaglavljen članek z naslovom «Kaj je s knjižno kritiko?». Članek pravi, da je po osvoboditvi izšlo ne samo v Sloveniji, ampak tudi v ostalih delih države toliko knjig, kot malokdaj prej. Tudi občinstvo se za književno ustvarjanje pesnikov in pisateljev močno zanima, kar dokazujejo visoke naklade. Pač pa z želostjo ugotavlja, da književni kritiki posvečajo tako malenkostno, marsikdaj pa sploh nobene pozornosti, da je to treba še javno ugotoviti. O slovenskih knjižah, ki so izšle po osvoboditvi, do danes razen časopisne kritike, v kolikor je je sploh bilo, nobena revija ni prinesla kake kritike. To velja ne le za slovenske revije, ampak tudi za ostale v državi, ki do danes niti na kratko niso omenile niti 10 odstotkov izšlih knjig. Ljubljanski «Novi svet», ki je vodilna slovenska revija, v dotedanjih 7 številah ni prinesel niti ene kritike. Književne revije so v prvi vrsti dolžne usmerjati književno ustvarjanje ter pomagati občinstvu in mu dajati smer pri izbiri in vrednotenju posameznih književnih del. Članek zaključuje z besedami, da je to sicer boleče vprašanje, a ga je bilo treba na jasnem in radikalno zdraviti. V vseh lancih in obračunih. Logično je, da tudi književno ustvarjanje ne more biti brez njih. In književna kritika je tista, ki ima tu besedo.

Ljubljansko operno gledališče je letošnjo operno sezono zaključilo z izvedbo Gotovčeve opere «Ero z onega sveta», ki jo je dirigiral Mirko Polić, režiral pa Peter Golovin.

Šolska uprava je popravila pisanje, poskrbela za novo šolsko opremo in oskrbela vsak kraj, ki je želel imeti javne osnovne šole s kvalificiranimi učitelji. Vsem učiteljem so izročili učne programe, ki so v skladu s potrebami učencev, ki so pravkar izšli iz temnega razdobja vojne. Pripravili so šolske knjige in jih zastoj razdelili vsem otrokom.

Šolska uprava je zahtevala, naj javne šole pod njenim vodstvom upoštevajo tri stvari:

1. prevzem uradnega učnega načrta;

2. prevzem uradno odobrenih učnih knjig;

3. spoštovanje navodil prosvetnega oddelka Zavezniške vojaške uprave, ki določajo med drugim, da je prepovedano v razredih učiti otroke politične doktrine.

Po vseh slovenskih šolah so od današnjega dne izdali pregled, da bi se preprečilo, če izpolnjujejo zgoraj omenjene točke učitelji in ravnatelji.

Pri končni pregledih so ugotovili, da je dosti šol — okrog 65% od prvotnih 84% — zaključilo uspešno šolsko leto v skladu z navodili Zavezniške vojaške uprave in v popolno zadovoljstvo vseh slovenskih občin.

Ostalih 19 odstotkov šol pa na-

pravim, za nas je mnogo bolj zabavno, če si ga kupimo zunaj. Nekoliko je pomislil in nadaljeval: «Ta služba je zame velika stvar; toda odkar sem v službi, se mi zdi tako silno neumno hoditi v šolo».

«Goto» — mi je pritrtila mati — šole so zaradi tega, da držijo otroke daleč od ceate, toda slej naj prej je treba — rad ali nerad — oditi na cesto. Razumljivo je, da oboje in matere s strahom pošiljajo otroke v svet, toda po mojem mnenju ni za to nobenega razloga. Svet je poln prestrašenih otrok, ki se boje celo drug drugega. Skušaj razumeti vse to. Skušaj imeti rad vse ljudi, ki jih bo srečal. Vse večere te bom čakala tukaj, toda če se ti kdaj ne bo ljubilo, ni treba hoditi k meni, da bi kaj povedal. Vse bom zelo dobro razumela. Do bo vem, da človeško srce včas ni sposobno, da bi našlo prave besede. Tu je prenehala, ga pogledala v obraz in mu rekla: «Zdaj pa pojdi spat, saj si truden».

«Dobro, mati, je odvrnil dečko in odšel spat».

8. poglavje
PRISEDI K NASI MIZI
GOSPOD

Še preden je budilka ob sedmih jutraj začela zvopiti, je Homer že planil kvišku, sedel in zaprl budilko, da ne bi zvonila. Zlezel je s postelje in šel po svojo «vestnik» za teletno vzgojo, ki ga tiskajo v New Yorku in prišel prebrati dneva navodila. Tudi Ulix se je prebudil hkratu z njim, se preden je pridobil budilka zvoniti; začel je ogledovati kot vedno. Homer je odprl knjico pri sedmi vaji; Ulix pa mu je vtaknil glavo pod roko, da bi boljše videl to izredno stvar. Ko je napravil nekaj osnovnih vaj, med katerimi je bilo tudi globoko dihanje, se je Homer zleknil po tleh in pričel dvigati trdo iztegnjene noge.

«Kaj delaš?», ga je vprašal Ulix.

«Vaje».

«Zakaj?».

«Zaradi mišic».

«Ali bo postal najmočnejši človek na svetu?».

«Bež, beži».

«Kaj pa boš potem postal?».

«Pojd nazaj v posteljo».

Ulix je lepo poslušal in se vnil v posteljo; toda še vedno je sedel na postelji in opazoval brata, kako se je oblačil.

«Kam greš?», ga je vprašal.

«V šolo».

«Da bi se kaj naučil?».

«Tekel bom 200 metrov čez zapreko».

TRŽAŠKA KRONIKA

6 mesecev zapora za ustrahovanje

Včeraj je stopilo pred vrhovno zavezniško sodišče pod predsedstvom sodnika Leaninga nekaj oseb, ki so bile obtožene, da so zagrešile dejanja, nevarna za javni red in dnevni stavek. Zaradi različnih okoliščin sta bila dva obtožena oproščena tretji Peter Mervig pa je bil obsojen na 6 mesecev zapora.

Peter Ipavec je bil spoznan za krivega, da je gorzil 11. julija zjutraj nekemu vozniku cestne železnice na progi št. 7, naj zapusti delo. Ker izpovedi prič niso mogle potrditi obtožbe, je predsednik postopek ukinil in opustil obtožbo.

Petra Merviga so aretirali okrog 20. ure 9. julija, ker je ustrahoval gostilničarja Tiziana Sticottija, naj zapre svoj lokal v drevovedu Sonmino. Neki agent policije Julijske krajine je pričal, da je istega večera videl pred gostilno Sticottija grožiti oseb. Ko je ustavil avtomobil, so mu povedali, da je v gostilni neka oseba, ki hoče zapreti lokal. Ki je vstopil v gostilno, je videl Merviga, ki je zlivl po tleh vino iz kozarcev in steklenice.

Ob upoštevanju, da je bil Mervig sam, da ni uporabljal groženj in nasilja proti osebam in da je bil kolikor toliko vinen, ga je predsednik spoznal za krivega in ga obsojil samo na 6 mesecev zapora.

Pri vseh treh primerih je bil branilec odv. Tončič.

Penicilin v nogavicah

Policija poroča, da je staza na krovu ameriške ladje «McAllister Victory», ki jo raztovarjajo v pristanišču, preprečila večerj potiskov tativne, ki sta jo namenjala izvesti dva nosa; priložnosti sta si hoteli 12 milijonov enot penicilina, in sicer iz dobav ustanove UNRRA.

Staza je postala pozorna, ko je videla 33 letnega Rudolfa Usnaja, stanujočega v ulici Kristoforo Belli 6 in 25 letnega Viktorja Schillara, stanujočega na Santa Maria Maddalena Inferiore 268, ki sta zapuščala ladjo okrog 10. ure z velikima zavojema, ovitima s tkanino.

Ko ju je pozvala, naj se ustavi, je staza našla pri obeh 12 steklenic, ki so vsebovale penicilin. Policija je nato pojasnila, da sta Usaj in Schillari sledila nagavice in spravila vanje steklenice, da bi prikrla tatvino.

Tatova je aretirala zavezniško vojaško policijo; penicilin so vrnili poveljniku ladje, Krivca si izročili policiji Julijske krajine, ki ju je obtožila tatvine.

Novi sedež urada domoljubov

Še odseka urada za domoljubov pri 13. zboru sporoda, da je od zdaj naprej sedež urada domoljubov v ulici Università št. 8.

Novi sedež urada domoljubov

Še odseka urada za domoljubov pri 13. zboru sporoda, da je od zdaj naprej sedež urada domoljubov v ulici Università št. 8.

Novi sedež urada domoljubov

Še odseka urada za domoljubov pri 13. zboru sporoda, da je od zdaj naprej sedež urada domoljubov v ulici Università št. 8.

Novi sedež urada domoljubov

Še odseka urada za domoljubov pri 13. zboru sporoda, da je od zdaj naprej sedež urada domoljubov v ulici Università št. 8.

Novi sedež urada domoljubov

Še odseka urada za domoljubov pri 13. zboru sporoda, da je od zdaj naprej sedež urada domoljubov v ulici Università št. 8.

Novi sedež urada domoljubov

Še odseka urada za domoljubov pri 13. zboru sporoda, da je od zdaj naprej sedež urada domoljubov v ulici Università št. 8.

Novi sedež urada domoljubov

Še odseka urada za domoljubov pri 13. zboru sporoda, da je od zdaj naprej sedež urada domoljubov v ulici Università št. 8.

Novi sedež urada domoljubov

Še odseka urada za domoljubov pri 13. zboru sporoda, da je od zdaj naprej sedež urada domoljubov v ulici Università št. 8.

Novi sedež urada domoljubov

Še odseka urada za domoljubov pri 13. zboru sporoda, da je od zdaj naprej sedež urada domoljubov v ulici Università št. 8.

Novi sedež urada domoljubov

Še odseka urada za domoljubov pri 13. zboru sporoda, da je od zdaj naprej sedež urada domoljubov v ulici Università št. 8.

Novi sedež urada domoljubov

Še odseka urada za domoljubov pri 13. zboru sporoda, da je od zdaj naprej sedež urada domoljubov v ulici Università št. 8.

Novi sedež urada domoljubov

Še odseka urada za domoljubov pri 13. zboru sporoda, da je od zdaj naprej sedež urada domoljubov v ulici Università št. 8.

Novi sedež urada domoljubov